

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
. . . dvakrat . . . 12
. . . trikrat . . . 10
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznana sprejema Učiteljska fiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarša“ izide dne 25. avgusta 1916.

Tovariši in tovarišice, ki dobivate draginjske doklade, se po možnosti spomnite tudi obveznosti do našega lista! Saj se je vedno boril za vašo blaginjo!

Za veljavo slovenskega jezika.

Nasprotniki slovenskega jezika so med naš narod raztrosili neutemeljeno govorico, da se s slovenskimi prošnjami na vojaških oblastih ničesar ne doseže. Ta govorica je tendenciozna, t. j. namenoma širjena; resnica pa je, da ostane v državnem osnovnem zakonu s členom XIX. zalamčena jezikova pravica tudi v vojnem času nedotaknjena, to se pravi, da se slovenske prošnje civilnih oseb na vojaške oblasti, n. pr. za dopuste v svrhu obdelovanja zemlje, žetve, mlatitve i. t. d., nadalje za odpust iz domobranske, oziroma črnovojniške službe, obravnavajo in v danih pogojih tudi ugodno rešujejo.

Pozvedeli smo od zanesljivih oseb in dognano je po lastni izkušnji, da je c. kr. domobransko ministrstvo na pristojno glavarstvo vložene slovenske prošnje iz Štajarske ugodno rešilo. S tem je dala ta vojna oblast zgled priznavanja jezikovne ravnopravnosti slovenskega jezika ter je z dejanjem zavrnila ono tendenciozno govorico.

Naloga šole in slovenskega učiteljstva je, poučiti mladino ter ob danih prilikah tudi odrasle o pravičnosti c. kr. oblasti nasproti slovenskemu jeziku.

Stranke dohajajo pogosto k učitelstvu za pisanje podobnih prošenj. Narodna zavednost, ljubezen do materinega jezika in širjenje znanja o državljskih pravicah zahtevajo od učitelja, poučiti ne-

vedne ter jim veljavo slovenskega jezika dokazati v dejanju s tem, da jim spišejo zaželjene prošnje v našem jeziku.

Krivo sklepajo oni, ki se širokoustijo s tem, da ta ali ona prošnja zato ni bila uslišana, ker je bila slovensko spisana, saj tudi mnogo, mnogo nemških prošenj zavrnejo, a ne zaradi jezika, temveč ker niso bile za ugodno rešitev dani zadostni pogoji.

Cesar svojim narodom.

Cesar je izdal naslednje svojeručno pismo:

Ljubigróf Stürgkh!

Drugič se že obnavljajo dnevi, v katerih nas je nespravljivost sovražnikov prisilila v vojno.

Kakor bridko obžalujem dolgo trajanje teh človeštvu naloženih težkih izkušenj, Mi vendar pogled na težke borbe, vedno iznova opravičuje Moje zaupanje v nepremagljivo moč monarhije, navdaja z velikim zadoščenjem.

Vredno hrabrosti njih, ki se v tesni zvezi z armadami naših slavnih zaveznikov junaško upirajo vedno obnavljanemu navalu premoči, Moji ljubljeni narodi tudi doma tako navdušeno izpolnjujejo svojo dolžnost, kakor je primerno velikemu, resnemu času. Mogočno zedinjeni, doprinašajo z moško odločnostjo vsako žrtev, ki jo zahteva zagotovitev bodočega častnega in trajnega mira. S pravim umevanjem v blaginjo domovine potrebnih ukrepov prenašajo zaradi vojne potrebne omejitve gospodarskega življenja in preprečujejo na preračunjeno ogroževanje obstoja mirnega prebivalstva naperjene zasodne sovražnikove naklepe.

Moje Srce z očetovsko žalostjo čuti z vsakim posameznikom Mojih zvestih podanikov skrbi, ki jih obremenjajo in ki jih prenašajo tako stanovitno, bol za padlimi, bojazen za drage na bojišču, motenje blagodejnega mirnega dela, občutno otežkočenje vseh življenjskih pogojev. Toda opirajoč se na bogata izkustva dveh vojni let, gledam s popolnim zaupanjem v sedaj polagoma se bližajočo bodočnost v osrečujoči zavesti, da Moji vrli narodi zaslužijo zmago, in v trdnem zaupanju, da jim

je ne pridrži milost in pravičnost Previdnosti.

V teh resnih in upolnih spominskih dneh me sili srce, da iznova povem prebivalstvu, da Me njegova nikdar popuščajóča domoljubna požrtvovalnost navdaja s ponosno radostjo in da s hvaležnim srcem priznavam njegovo vrló, končnoveljavni uspeh zjamčujoče ravnanje.

Naročam Vam, da to v Mojem imenu sporočite prebivalstvu.

Dunaj, 31. julija 1916.

Franc Jožef I. r.

Stürgkh I. r.

Vojna.

RUDOLF ČUK

Iz Trsta nam pišejo: Zopet je smrt posegla s svojo kruto roko v naše učiteljske vrste ter pobrala mladeniča v najlepšem cvetu mladosti. Rudolf Čuk, učitelj na Proseku, je preminul. V njem smo izgubili dobrega učitelja in značajnega narodnjaka. Poročnik Rudolf Čuk je bil skoraj dve leti na bojišču. Odlikovan je bil z veliko in malo hrabrostno svetinjo na ruskem bojišču. Sreča mu je bila mila do 5. julija. Ko je na čelu svoje hrabre stotnije odvrnil sovražni napad na naš jarek, ga je zadela sovražna krogla. Padel je na tla mrtev ter izdihnil svojo junaško dušo. Žalujemo svojim našim odkrito sožalje! Tolaži naj jih zavest, da je izdihnil brez bolečin. Ti, dragi pokojnik, boš pa živel v duhu med nami ter boš naš ponos in zgled, kako umirajo naši sinovi za svojo domovino!

Bodi časten in neminljiv spomin junaškemu slovenskemu učitelju!

JOSIP WISSIAK

Kakor poročajo bojni tovariši, je na severnem bojišču padel enoletni prostovoljec-poddesetnik Josip Wissiak, gojenec ljubljanskega učiteljskega — torej zopet eden naših najmlajših! — Odšel je v vojaško službo lansko jesen z letnikom

1897. V Slovenski Bistrici je s prav dobrim uspehom dovršil častniško šolo. Na bojišču je bil le malo časa; prišel je tja po začetku sedanje ruske ofenzive. Dne 19. julija popoldne je odposlal na svoje starše dopisnico s poročilom, da je zdrav in zadovoljen, popoldne ob petih istega dne je kot voditelj svojega pozvedovalnega oddelka padel, zadet v glavo. — Pokojnik je bil vester in izvrsten dijak. Njegove dopisnice pričajo, kolikokrat mu je bilo šolsko delo na mislih tudi na bojišču. — Z vso resnostjo in vztrajnostjo se je pripravil za svoj bodoči poklic, a sovražnikova krogla je uničila vse načrte, vse nade! — Junakov grob je pogoltnil sedaj že tretjega gojenca ljubljanskega učiteljskega. Najprej Otmar Černe, potem Ivan Galič (glej 13. štev. našega lista!), sedaj pa še Josip Wissiak, ki je umrl za domovino v cvetoči dobi 19. let!

Bodi tudi temu mlademu junaku trajen spomin!

PROTINEMŠKE ODREDBE V MOSKVI.

Iz Kodanija javljajo: »Djen« poroča, da je poveljnik moskovskega vojaškega okraja ustavil nadaljno izdajanje v nemškem jeziku izhajajočega cerkvenega vestnika.

LISTEK

Tovariš urednik!

V hudih časih živimo! Vsepopšod vlada strogost, zlasti pa pri — cenzuri. V zadnji številki našega lista si hotel bržkone prijaviti na uvodnem mestu zahteve, ki jih je stavilo nemško-štajersko učiteljstvo ob glavnem letnem zboru svojega političkega društva v Gradcu.*) Toda si, cenzura je te zahteve — zasegla. — Čudno! Graška »Pädag. Zeitschrift« — tudi šolsko-politiški list — je te zahteve vse doslovno ponatisnila ter našla milost pred cenzuro, a v Ljubljani so bili tozadevno drugih misli. Žal mi je, da sem Te spravil ob prostor v listu; boli me to pa tembolj, ker ni bilo prvokrat, kar so moje vrste konfiscirali. Res, v veliki zadregi sem, kaj Ti naj vbodoče še aktualnega poročam; zakaj ob sedanjosti, ko je štedljivost najnujnejša čednost in — potreba, je pač škoda za praznine v listu, ki itak nima preveč prostora. Pri-

krajšani so naročniki, ki pač težko plačujejo naročnino. Oprostite! —

Veš, glede one notice zastran našega štajerskega šolskega »Naredbenika« se danes nisem na jasnem, odnosno ne morem poimti, kaj je na tem grešnega in pohujšljivega, ako list piše slabo slovenščino. Sicer je slovenski jezik deželni jezik na Štajerskem, a šele v drugi vrsti: ergo se tudi ne more zahtevati ob naših razmerah, da bi uradni list moral biti pisan v klasičnem slogu, kaj šel! Saj se uradni jezik odlikuje — tudi v nemščini — od nekda po neki posebnosti. Kdo naj bo potem tako opravičljiv in izbiren?! Prav torej, da so iztrebili one oponašljive vrstice glede štajerskega šolskega »Naredbenika«! Toda, kje pa je tu zdaj doslednost? —

Glej, tovariš urednik, se mi že zopet blede. Spoznavanje krivde je prvi korak do poboljšanja. Zato pa hočem v prihodnje biti skromen in previden, da Ti nehotoma ne storim krivde.

Uradnih odredb danes sploh ne gre kritikovati, pač pa — mislim — se jih sme hvaliti, če so hvale vredne.

Naše šolske oblasti so za prihodnje šolsko leto že ukazale, zanikarne, renitentne učence zopet izkazovati ter jih predlagati v strogo kaznovanje. Dveletna vojna doba je tozadevno storila svoje, in šolske naše oblasti so se same nekaj ob tem naučile. To nas veseli, ker smo takoj ob početku vojne vedeli, da mora priti do tega. In prišlo je! Zgolj s »pardoniranjem« se pri abstinatni mladeži ne opravi ničesar...

Priporoča se Ti do vprihodnje

Tvoj štajerski poročevalec.

Na dan sv. Abdona I. 1916.

Opomba uredništva: Tudi mi smo v zadregi, ker ne vemo, kaj smemo in česa ne smemo pisati. Mi se ukaza, dobljenega od pristojne vojaške oblasti, strogo držimo. Že iz lastnega nagiba nam niti v sanjah ne pride na misel, da bi samo črko zapisali, ki bi bila kvarna moči, veličini in operacijam naše vojske. Pregloboko se zavedamo svojih avstrijskih državljskih dolžnosti! Zavedamo pa se tudi, da z vso svojo silo in z vsemi svo-

jimi sredstvi po najboljših svojih močeh pospešujemo patriotsko delovanje slovenskega učiteljstva ter tako služimo veliki nalogi sedanjih burnih dni, čemer dokaz je vsaka številka našega lista! — Naša dolžnost je pa tudi, da informujemo slovensko učiteljstvo vsaj o tem, kar se godi važnega in pomembnega v avstrijskem učiteljskem in šolskem svetu in o čemer pišejo brez zadržka drugi, tudi slovenski listi!